Edyta Pietrzak
Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi

Joanna Mysona-Byrska, *O polityce, polityczności i antypolityce*

Wydawnictwo Instytutu Teologicznego Księży Misjonarzy, Kraków 2016.

Rozprawa *O polityce, polityczności i antypolityce* to hermeneutyczna analiza poświęcona filozofii polityki. Profesor Mysona-Byrska wybrała dla niej temat odgrywający kluczową rolę nie tylko w kształtowaniu polityki, ale i jej rozumieniu.

Tytuł pracy odnosi się do najważniejszych punktów wyznaczających ramy obszarowe współczesnej filozofii polityki, a mianowicie zagadnień związanych z politycznym *praxis*, jego analizami teoretycznymi, czyli politycznością, oraz reakcji współczesnego człowieka zarówno na politykę, jak i polityczność, będącej próbą ucieczki przed odpowiedzialnością i podmiotowością w prywatność – czyli antypolityczność.

Książka powstała, jak zaznacza autorka, z myślą o wszystkich czytelnikach zainteresowanych filozofią polityki, ale przede wszystkim z myślą o studentach i ich potrzebach. Autorka skupiła się w niej zatem bardziej na analizie problemowej świata społeczno-politycznego niż na jego przemianach historycznych. I jakkolwiek historia filozofii polityki jest bogata, to przyczyną powstania książki były raczej przemiany współczesnego świata, rozwój technologii i szereg zmian, z którymi mierzy się dziś człowiek. Do analizy tego świata i do znalezienia w nim własnego miejsca z pewnością potrzebuje on także aktualnego spojrzenia na politykę poczynionego z perspektywy filozofii polityki.

Celem pracy jest ukazanie istoty filozofii polityki. Autorka chce go osiągnąć za pomocą przedstawienia wybranych zagadnień i tym samym zachęcić do refleksji nad działaniem człowieka w sferze politycznej. Tym samym rolę dla swej publikacji widzi również w uświadomieniu czytelnikom, że dobrowolne wycofanie się z działań politycznych odbywa się ze szkodą dla jednostek, które przekazują współdecydowanie o sobie w ręce innym, zrzekając się tym samym odpowiedzialności za swój los.

Profesor Mysona-Byrska zastrzega sobie, że tekst nie podejmuje wszystkich zagadnień istotnych dla filozofii polityki, dokonany przez nią wybór możemy ocenić jako spójny i konsekwentny, czego dowodem jest struktura książki. Trzy pierwsze jej rozdziały odnoszą się do części składowych tytułu. Kolejne są ich uzupełnieniem i rozwinięciem.

Rozdział pierwszy zatytułowany *Polityka a filozofia* jest zarazem wprowadzeniem do filozofii polityki i podejmowane są w nim kwestie związane z obszarem dyscypliny, terminami, definicjami i koncepcjami oraz przedstawione krótkie rysy charakterystyczne wybranych sylwetek filozofów polityki i ich dzieł. Rozdział drugi poświęcony jest bardzo w ostatnich latach popularnemu zagadnieniu polityczności zarówno będącej efektem uprawiania polityki, jak i leżącej u jej podstaw, podejmowanemu przez Carla Schmitta, Maxa Webera, Giovaniego Sartoriego, Hannah Arendt czy Chantal Mouffe, ale także polskich filozofów polityki, jak Tadeusz Buksiński i Marcin Król. Rozdział trzeci, wyróżniony przez autorkę z racji pokładanych w nim nadziei edukacyjnych (wszakże dzięki niemu czytelnicy mają uświadomić sobie wagę demokratycznego zaangażowania politycznego i jego wpływ na indywidualny rozwój) jest prezentacją koncepcji postpolityki opartej na: płynności i ekonomizacji opisanej przez Slavoja Žižka, konsumpcji opisanej przesz Jeana Baudrillarda czy pluralizacji i dyferencji opisanej przez Jeana Lyotarda i wyłaniającej się jako jej efekt antypolityki. Rozdział czwarty przedstawia koncepcje człowieka, który przecież jako taki politykę tworzy i w niej uczestniczy. I tu autorka wprowadza czytelnika w dwie konkurencyjne tradycje: Arystotelesowską, w której człowiek jest istotą dobrą z natury realizującą się w relacjach społecznych i odnoszącą się do kooperacji, oraz Machiavellowską, w której postrzegany jest jako istota egoistyczna i skłonna do zła, odnoszącą się do konfliktu i kontynuowaną później przez Thomasa Hobbesa, Carla Schmitta i Chantal Mouffe. Obie te tradycje wyznaczają tym samym dwa odmienne sposoby postrzegania polityki, państwa i społeczeństwa. Rozdział piąty zatytułowany *Budowanie tożsamości dzięki posiadaniu wroga. Carl Schmitt jeszcze raz* poświęcony jest zagadnieniu tożsamości, będącym jednym z kluczowych pojęć polityki w dobie organizacji transnarodowych. Tu szczególnie istotny jest casus budowania tożsamości w oparciu o figurę wroga, tak charakterystyczny dla polskiego społeczeństwa, który autorka, odwołując się do prac Józefa Tischnera, uznaje za upraszczający i oparty na dychotomii swój/obcy, my/inni, będącej reprezentacją plemienności zamiast solidarności opartej na dialogu. Rozdział szósty odnosi się do pojęcia sfery politycznej i jej odniesień do sfery publicznej oraz ich wzajemnych relacji zarówno w ujęciu Hannah Arendt, Richarda Rortego, Johna Rawlsa, jak i Jürgena Habermasa. Na szczególną uwagę zasługuje opisany w nim fenomen zawłaszczania przestrzeni publicznej powszechnie obserwowany we współczesnej polskiej (i nie tylko) rzeczywistości. Rozdział siódmy przedstawia koncepcję praw człowieka, Kartę Praw Podstawowych i Deklarację Praw Człowieka kształtujące przestrzeń życia politycznego i społecznego, lecz zdaniem autorki wbrew pozorom wcale nie powszechne i uniwersalne.

Całość rozprawy zawarta jest na 4,5 arkusza wydawniczego. Oparta jest na bogatej i zróżnicowanej (wielorakiej jeśli chodzi o postawy epistemologiczne, jak i metodologiczne) literaturze przedmiotu dobranej ze znawstwem i umiejętnie wykorzystanej.

Rzecz *O polityce, polityczności i antypolityce* to przedsięwzięcie udane, spełniające wstępne założenia metodologiczne zawarte w celu badawczym. Wzbogaca ona repertuar dostępnych w polskiej literaturze naukowej pozycji poświęconych filozofii polityki. Profesor Joanna Mysona-Byrska jest wytrawną znawczynią tematu. Rozprawa przesycona jest refleksją pozwalającą dostrzec złożoność materii, jaką jest filozofia polityki, a jednocześnie w prosty i klarowny sposób przedstawia jej kluczowe zagadnienia. Atutem książki jest jej aktualność i świeżość. Podejmowane w niej tematy odnoszą się zarówno do tradycyjnych obszarów filozofii polityki, jak i do najnowszych koncepcji i zjawisk społeczno-politycznych, które domagają się interpretacji. Dlatego też czytelnicy mogą w tej publikacji znaleźć inspirację do formułowania własnych opinii i analiz politycznych. Co równie istotne, inspiracje te reprezentują szerokie spektrum idei politycznych, pozwalając tym samym czytelnikowi na dokonanie z nich własnego wyboru.